

سُورَةُ الرَّعْدِ ﴿١٣﴾ RÂD SÛRESİ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Bu sûreyi celile 43 âyettir, 853 kelime, 3507 harften ibarettir. Evvelki âyetlerde geçtiği gibi

الْمَرِّ تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ وَالَّذِي أُنزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ الْحَقُّ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ
النَّاسِ لَا يُؤْمِنُونَ

الْمَرِّ Müteşabihât-ı Kur'aniyedir. Âllâh-û e'lemü bir murâdihi bi zêlike. Âllâh CelleCelâlûhû muradına âlemdir. Muhib ile Mahbubun arasında cereyan eden bir şifre gibi kelimedir, biz reyimizi buna karıştırmayız demişler. Bazıları da her harfe, bir kelime ile tevil yaparak manâ vermişler. Fakat en eslem budur, (Âllâhû e'lemû bir murâdihi bi zêlike) demektir. تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ Bu âyetler, Kur'an-ı Azimüşşân'ın âyetleridir. Ey muhatab, Âllâh'tan nâzil olan Kur'an-ı Azimüşşân'ın âyetleridir. Ona göre dikkat et. وَالَّذِي أُنزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ الْحَقُّ Rabbinden sana hak olarak nâzil olan Kitab'tır. Böyle taa savvur ederek düşün لَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يُؤْمِنُونَ fakat çoğu insanlar imân etmezler.

Böyle beyan ettikten sonra, Cenâb-ı Hakk'ın azametine dair olan bazı edilleyi beyan ediyor. Buyuruyor ki;

2- اللَّهُ الَّذِي رَفَعَ السَّمَوَاتِ بِغَيْرِ عَمَدٍ تَرَوْنَهَا ثُمَّ اسْتَوَىٰ عَلَى الْعَرْشِ
وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ كُلُّ يَجْرِي لِأَجَلٍ مُّسَمًّى يُدَبِّرُ الْأَمْرَ يُفَصِّلُ
الْآيَاتِ لَعَلَّكُمْ بِلِقَاءِ رَبِّكُمْ تُوقِنُونَ

اللَّهُ الَّذِي Öyle Âllâh ki رَفَعَ السَّمَوَاتِ بِغَيْرِ عَمَدٍ تَرَوْنَهَا görmekte olduğunuz bu gökleri, direksiz dayanaksız yükselten, sonra اسْتَوَىٰ عَلَى الْعَرْشِ arş üzerine istivâ eden, (hıfz ve tedbirle hükümran oldu.) وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ Güneş'i ve Ay'ı emrine boyun eğdirenidir. (İnsan ve hayvanların menfaati için mevsimler oluşuyor. 180 günde tedrici olarak, akşam ve sabahtan günler ve geceler uzayıp kısalıyor. Ay ise 28 günde yer değiştiriyor. Bunlar da mahlûk-i İlâhî'dir. Onlara da Cenâb-ı Hak bir vazife vermiştir, onlar da vazifesini yapıyorlar. Bu Güneş ve Ay, Dünya'da bulunan insanların vazifesi ihtiyacı içindir.) كُلُّ يَجْرِي لِأَجَلٍ مُّسَمًّى Bunların herbiri muayyen bir vakte kadar akıp gitmektedir (yahut kıyamete kadar) devir ve cereyan eder. Bunların hepsinin bir eceli müsemması var. Kıyamet gelince ne Güneş, Ay ve Dünya hiçbirisi kalmaz. يُدَبِّرُ الْأَمْرَ Hâlik-i Kâinat emrini tedbir ediyor, mahlûkatın arasında. Kimini öldürür, kimine hayat verir, kimini aziz, kimini zelil eder, saltanat-ı İlâhiye'nin icâbatı budur. يُفَصِّلُ الْآيَاتِ Kudretine delâlet eden âyetleri böyle tafsil ediyor Âllâh. لَعَلَّكُمْ بِلِقَاءِ رَبِّكُمْ تُوقِنُونَ Ta ki siz, Cenâb-ı Hakk'ın mülâkât günü olan kıyamet gününe inanasınız. Biliniz ki bunu yapan Âllâh, siz öldükten sonra tekrar sizi hayatlandırır ve huzuruna alır. O Rabbinize kavuşacağı-

nıza kesin olarak inanmanız için (mahlûkât ile ilgili) işi düzenleyip âyetleri açıklayandır.

3- وَهُوَ الَّذِي مَدَّ الْأَرْضَ وَجَعَلَ فِيهَا رَوَاسِيَ وَأَنْهَارًا وَمِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ جَعَلَ فِيهَا زَوْجَيْنِ اثْنَيْنِ يُغْشَى اللَّيْلَ النَّهَارُ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ

وَهُوَ الَّذِي Yine O Âllâh'tır ki مَدَّ الْأَرْضَ yeri meddetmiş, uzatmış yerleri. (Yeryüzünü genişliğine ve uzunluğuna uzatıp döşeyen, dünyanın üzeri dörtte üçü su, dörtte biri topraktır. Yerleri, karaları teşkil ediyor.) وَأَنْهَارًا Üzerinde sabit dağlar ve (akan) nehir ırmaklar vücuda getiren, yaratan O'dur. وَمِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ Ve orada bütün meyvelerin her çeşidini, iki çift, O halk etmiştir. يُغْشَى اللَّيْلَ النَّهَارُ Geceyi gündüz(ün ziyası) ve gündüzü gece(nin karanlığı) ile örten O'dur. إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ Bütün bunlarda düşünen bir kavim için (Âllâh-û Teâlâ'nın varlığına ve birliğine, kudret ve tasarrufuna delâlet eden) âyetler ibretler vardır.

4- وَفِي الْأَرْضِ قِطْعٌ مُتَجَاوِرَاتٌ وَجَنَّاتٌ مِنْ أَعْنَابٍ وَزُرْعٌ وَنَخِيلٌ صِنْوَانٌ وَغَيْرُ صِنْوَانٍ يُسْقَى بِمَاءٍ وَاحِدٍ وَنُفِصِلُ بَعْضَهَا عَلَى بَعْضٍ فِي الْأَكْلِ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ

وَفِي الْأَرْضِ قِطْعٌ مُتَجَاوِرَاتٌ Yeryüzünde birbirine yakın komşu kıt'alar vardır, (kimi münbit, kimi çorak, bir kısmı ağaca ve bir kısmı ekime elverişlidir.) وَجَنَّاتٌ Bağlar bahçeler halk ediyor, muhtelif meyveler. مِنْ أَعْنَابٍ وَزُرْعٌ وَنَخِيلٌ Üzüm ile hurmayı beyan etmiş, üzüm ve hurma müstakil bir gıda olur. İkisinde de zekât farzdır.

İkisi ile de bir insan başka gıdalar almadan hayatını, gıda ihtiyacını temin etmiş olur. **صِنْوَانٌ وَغَيْرُ صِنْوَانٍ يُسْقَى بِمَاءٍ وَاحِدٍ** Hepsi bir su ile sulanır, (böyle iken) biz bazılarının meyvelerini (renk, koku, tat ve şekilde) diğerlerine üstün kılarız.

Hasan-ı Basri Rahmetûllâhi Aleyh buyuruyor; İnsanların hepsi Âdem Aleyhisselâm ile Havva Radiyâllâhû Anhâ'dan olup evlâtlarıdır. İnsanların hepsi muhtelifdir. İnsanlardan âlim, fâzıl, fâsık, Mü'min ve münafık zuhur ediyor. **وَنُفِضِلُ بَعْضَهَا عَلَى بَعْضٍ فِي الْأَكْلِ** Bunda akıllarını kullanan bir kavim için bir çok âyetler ve ibretler vardır.

5- **وَإِنْ تَعْجَبَ فَعَجَبٌ قَوْلُهُمْ ءَإِذَا كُنَّا تُرَابًا ءَأَنَا لَفِي خَلْقٍ جَدِيدٍ أُولَئِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ وَأُولَئِكَ الْأَغْلَالُ فِي أَعْنَاقِهِمْ وَأُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ**

وَإِنْ Eger تَعْجَبُ ey Habibim Ekmelerrâsul Sallâllâhû Aleyhivsellem. Onların böyle vâzih gördüğü halde (sen müşriklerin imâna gelmediklerine) taaccüb ediyorsan, **فَعَجَبٌ قَوْلُهُمْ** asıl taaccüb edilecek şey, onların **ءَإِذَا كُنَّا تُرَابًا ءَأَنَا لَفِي خَلْقٍ جَدِيدٍ** "biz toprak olduktan sonra mı, ölümümüzden evvelki hale avdet edeceğiz?" demeleridir. Şaşılacak şeydir, ne acâiptir. **أُولَئِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ وَأُولَئِكَ** İşte bunlardır Âllâh-û Teâlâ'nın âyetlerini tekfir edenler, **وَأُولَئِكَ** İşte bunlar ehl-i cehennemdir ve ebedi orada kalacaklardır.

6- وَيَسْتَعْجِلُونَكَ بِالسَّيِّئَةِ قَبْلَ الْحَسَنَةِ وَقَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِمُ
الْمَثَلَاتُ وَإِنَّ رَبَّكَ لَذُو مَغْفِرَةٍ لِلنَّاسِ عَلَى ظُلْمِهِمْ وَإِنَّ رَبَّكَ
لَشَدِيدُ الْعِقَابِ

وَيَسْتَعْجِلُونَكَ بِالسَّيِّئَةِ قَبْلَ الْحَسَنَةِ Onlar istical ediyorlar, (nerededir bu azap?) Ey Habibim Sallâllâhû Aleyhivesellem, (müşrikler) senden iyilikten önce kötülüğü acele istiyorlar. وَقَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِمُ الْمَثَلَاتُ Halbûki onlardan önce, ibret alınacak birçok azap gelip geçmiştir. وَإِنَّ رَبَّكَ لَذُو مَغْفِرَةٍ Âllâh CelleCelâlûhû mağfiret sahibidir, setreder onların hatalarını, belki vazgeçerler. لِلنَّاسِ عَلَى ظُلْمِهِمْ Zulümleri olduğu halde, Âllâh CelleCelâlûhû kismetlerini kesmiyor. وَإِنَّ رَبَّكَ لَشَدِيدُ الْعِقَابِ Muhakkak ey Habibim, senin Rabbinin ikâbı çok şiddetlidir asi olanlara.

Mekke müşrikleri dediler ki; Ey Âllâh! Eğer bu Kur'an, senden gelen bir hak ise hemen üstümüze gökten bir taş yağdır yahut bize başka acıklı bir azap getir. İşte âyette buna işaret edilerek, "senden iyilikten önce kötülüğü çarçabuk istiyorlar" denilmektedir. Yani hidâyet isteyip dünya ve ahiret saadetine erecekleri yerde, azabı çarçabuk istemektedirler.

7- وَيَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْلَا نُزِّلَ عَلَيْهِ آيَةٌ مِنْ رَبِّهِ إِنَّمَا أَنْتَ مُنذِرٌ
وَلِكُلِّ قَوْمٍ هَادٍ

وَيَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْلَا نُزِّلَ عَلَيْهِ آيَةٌ مِنْ رَبِّهِ Kâfirler diyorlar ki; "Ona, Rabbinden (nübüvvetine delil ve hüccet olarak) bir âyet-mumcize indirilseydi, (Salih Aleyhisselâm'a gelen deve gibi, taştan çıkan deve gibi bir alâmet gösterebilir.) لَوْلَا Niçin اُنزِلَ عَلَيْهِ nâzil olmuyor ona مِنْ رَبِّهِ Rabbinden? Mûsâ Aleyhisselâm'ın âsâsı ve

Sâlih Aleyhisselâm'ın devesi gibi, böyle mucizeler görelim" dediler. Rasûl-û Ekrem'den önce gelen ümmetlerin peygamberlerine gözle görülen, elle tutulan şekliyle mucizeler verilmiş. Bu ümmet için Rasûl-û Ekrem Sallâllâhû Aleyhivesellem Efendimize daha çok, manevi mucizeler Cenâb-ı Hak tarafından verilmiştir. **إِنَّمَا أَنْتَ مُنْذِرٌ** Ey Habibim sen münzirsin, ebedi cehennem azabı ile korkutucusun. Onları hidâyete getirici hâdi değilsin. Hidâyet bendedir, sen hidâyete vesile olan sebepleri bildirirsin. Onların inkârları, küfr-ü inadidir. Küfr-ü inadi olduğu için imâna gelmezler. Öyle ise sen tebliğ vazifeni yap. **وَلِكُلِّ قَوْمٍ هَادٍ** Senden evvel de her kavim için bir hâdi, hidâyete vesile peygamber geldi, yolu gösterdi. İmân edenler kurtuluşa erdi, inkârda kalanlar da mahrum oldular.

8- **اللَّهُ يَعْلَمُ مَا تَحْمِلُ كُلُّ أُنْثَىٰ وَمَا تَغِيصُ الْأَرْحَامُ وَمَا تَزْدَادُ وَكُلُّ شَيْءٍ عِنْدَهُ بِمِقْدَارٍ**

اللَّهُ يَعْلَمُ مَا تَحْمِلُ كُلُّ أُنْثَىٰ Her hanımın hamile olduğu, hamlini ancak Âllâh bilir. Her dişinin, neye gebe kalacağını Âllâh bilir. **وَمَا تَغِيصُ الْأَرْحَامُ وَمَا تَزْدَادُ** Rahimlerin neyi eksik, neyi ziyâde edeceğini bilir. (Gebelik müddetini, çocuğun bir veya birden fazla mı olduğunu, hilkatindeki noksanlık veya ziyadeliği bilir.) **وَكُلُّ شَيْءٍ عِنْدَهُ بِمِقْدَارٍ** Nezd-i İlâhi'de her şeyin miktarı muayyendir, hududu vardır, bir ölçü iledir.

9- **عَالِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ الْكَبِيرُ الْمُتَعَالِ**

Gaybın âlimidir Âllâh. (Görünen görünmeyen) her şeyi bilir. O her şeyden büyük, kudreti ile her şeyden yüce ve üstündür. (Her şeyin miktarı, Âllâh katında malûmdur. Çünkü O, takdir etmiştir.

Artık hiçbir mahlûkâtın varlığı, vasıfları ve kabiliyeti kendi kendine artıp eksilmez. Âllâh'ın ilmine aykırı hiçbir şey meydana gelmez. O halde kimlerin imân edeceğini, kimlerin de inanmayacağını Âl-lâh bilir. Ebedi olarak kâfir kalacakları, Âllâh katında malûm olan kimselere peygamberler ne kadar mucize getirirlerse getirsinler, onlar inanmazlar.)

سَوَاءٌ مِنْكُمْ مَنْ أَسَرَ الْقَوْلَ وَمَنْ جَهَرَ بِهِ وَمَنْ هُوَ مُسْتَخْفٍ بِاللَّيْلِ
وَسَارِبٌ بِالنَّهَارِ

مَنْ أَسَرَ الْقَوْلَ Müsavidir size, ilm-i İlâhiye nazaran سَوَاءٌ مِنْكُمْ sizden biri sözlerini gizli söylese وَمَنْ جَهَرَ بِهِ veyahut da aşikâre söylesin. وَمَنْ هُوَ مُسْتَخْفٍ بِاللَّيْلِ Gece (karanlığında) gizlenen وَسَارِبٌ بِالنَّهَارِ ve gündüzün aşikâre dolaşan, (O'nun ilminde) müg savidir.

لَهُ مَعْقَبَاتٌ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَمِنْ خَلْفِهِ يَحْفَظُونَهُ مِنْ أَمْرِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ لَا
يُغَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ حَتَّى يُغَيِّرُوا مَا بِأَنْفُسِهِمْ وَإِذَا أَرَادَ اللَّهُ بِقَوْمٍ سُوءًا فَلَا
مَرَدَّ لَهُ وَمَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَالٍ

مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ insanın önünde وَمِنْ خَلْفِهِ arkasında. يَحْفَظُونَهُ مِنْ أَمْرِ اللَّهِ Emri İlâhi ile onu muhafaza ederler. (Şeytanlar ve cinler bizi görüyor, biz onları görmüyoruz. Eğer Âllâh-û Teâlâ'nın hıfzı olmazsa, başımıza neler getirirler? Görmüyoruz ki mukabele edelim.) إِنَّ اللَّهَ لَا يُغَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ حَتَّى يُغَيِّرُوا مَا بِأَنْفُسِهِمْ Âllâh-û Teâlâ garazsız ivazsız ihsan eder. Cenâb-ı Hakk'ın in'âmına bir sebep istemez, istediği kuluna istediğini verir. Fakat böyle Kerim olan Âllâh, istediğini geri almak için sebep olması lazım gelir. Âllâh-û Teâlâ sebepsiz verir

fakat sebepsiz almaz. Bir kavim kendilerindeki iyi meziyetleri de-
ğiştirinceye kadar, Âllâh onlar da bulunanı (güzel nimetleri) de-
ğiştirmez. **وَإِذَا أَرَادَ اللَّهُ بِقَوْمٍ سُوءًا فَلَا مَرَدَّ لَهُ**. Âllâh-û Teâlâ, bir kavme
• **فَنَالَتْهُمُ** fenalığı azabı irade ederse **فَلَا مَرَدَّ لَهُ** artık onu geri çevirme
imkânı yoktur. **وَمَا** Yoktur **لَهُمْ** bir insana ki Âllâh-û Teâlâ, ona feû
nalık irade etmiş. **مِنْ دُونِهِ** Âllâh'tan başka **وَالِ** bir valin ki bir
insan men etsin, yardımcı yoktur. Âllâh-û Teâlâ, bir insana fenalığı
irade ederse hiç kimse mâni olamaz.

Her insanın önünde ve arkasında koruyucu ve yazıcı melekler vardır. Bunlar insanı korudukları gibi amellerini de yazarlar. Âyette işaret edilen bir diğer husus da Âllâh-û Teâlâ, bir kavme başka-
larına nazaran bazı üstünlükler ve bazı nimetler verdiğiinde o ka-
vim şımarır ve ahlâkını bozar da o nimete lâikiyyetini kaybederse, Âllâh-û Teâlâ o nimeti onların elinden alır. O kavim kendi üstün meziyetlerini bozmadığı müddetçe, Âllâh-û Teâlâ verdiği nimeti onların elinden geri almaz.

هُوَ الَّذِي يُرِيكُمْ الْبَرْقَ خَوْفًا وَطَمَعًا وَيُنشِئُ السَّحَابَ الثِّقَالَ-12

هُوَ الَّذِي يُرِيكُمْ الْبَرْقَ O Âllâh'tır ki size gösteriyor. Şimşek çak-
tığı zaman misafir olan bazı insanlar korkmaya başlar. **خَوْفًا وَطَمَعًا**
Şimşek çaktığında bazı insanlar korktuğu gibi bazı insanlar da
tamâ ederek yağmur yağacak ve hâsılatımız bollaşacak ümidinde
olurlar. **وَيُنشِئُ السَّحَابَ الثِّقَالَ** Ondan sonra inşâ ediyor bulutları, su
ile dolu ağır bulutları, yağmurları sevk eder. Nereye ihtiyaç irade
olursa oralara sevk eder.

وَيُسَبِّحُ الرَّعْدُ بِحَمْدِهِ وَالْمَلَائِكَةُ مِنْ خِيفَتِهِ وَيُرْسِلُ الصَّوَاعِقَ فَيُصِيبُ-13
بِهَا مَنْ يَشَاءُ وَهُمْ يُجَادِلُونَ فِي اللَّهِ وَهُوَ شَدِيدُ الْمِحَالِ

وَيُسَبِّحُ الرَّعْدُ بِحَمْدِهِ Abdullah bin Abbas buyuruyor. Her kim gök gürültüsü, şimşegi görür işitirse bunu söylesin. **“Sübhâne men yüsebbihur’ ra’dü bi-hamdihi vel melâiketü min hifetihî ve hûve alâ küllü şeyin kadir”** Bunu okusa, ra’d(şimşek) isabet etmez, zaşrar görmez. Gök gürültüsü Âllâh’a hamd eder, وَالْمَلَائِكَةُ مِنْ خِيفَتِهِ melekler de O’nun korkusundan tesbih ederler. وَيُرْسِلُ الصَّوَاعِقَ فَيُصِيبُ بِهَا مَنْ يَشَاءُ O, yıldırımlar gönderip onlarla dilediğini çarpar, isabet eder.

Rasûl-û Ekrem Sallâllâhû Aleyhivesellem, ashabı ile bir gün mescidde otururlarken, yanlarına Âmir bin İttufeyl ve Ürbed bin Ebedia adlı müşrikler gelmişler. Bunlar aralarında anlaşmışlar. Âmir, Rasûlûllah Sallâllâhû Aleyhivesellem’i lafa tutacak. Erbed de arkadan kılıçla vuracakmış. Amir bir iki laf ettikten sonra;

“Yâ Muhammed, sana gizli bir sözüm var” demiş. O sözünü söylerken, Erbed gelerek kılıcına davranmış fakat bir türlü çıkarılmamış. Âmir halâ “şöyle yap, böyle et” diye, ona işaret ediyormuş. Onun işaretinden, dönüp arkasına bakan peygamber (Sallâllâhû Aleyhivesellem) Erbed’i görmüş. Ve diyor ki; **“Âllâhümmahfeznâ minhümê bimâ şî’te.”** Yâ Rabbi, istediğin şeyle beni muhafaza et bunlardan ve birdenbire bir saika geliyor, iki parça olup bir parça birini, diğer parça da diğerini helâk ediyor. وَهُمْ يُجَادِلُونَ فِي اللَّهِ وَهُوَ شَدِيدٌ Halbûki O, azabı pek şiddetli olandır.

Yıldırım, kâfir Mü’min herkesi vurur. Yalnız zikirde bulunanları vurmaz.

Rivâyete göre; Arab’ın azgınlarından biri varmış. Peygamber

Sallâllâhû Aleyhivesellem, onu dine davet için bir cemâat göndermiş. Kâfirin onlara cevabı şu olmuş; "Beni imâna davet ettiğiniz Âllâh, altından mıdır, gümüşten veya bakırdan yahut demirden midir? Söyleyin!" Giden cemâat bu sözü pek ağır bularak, Peygamber Sallâllâhû Aleyhivesellem'e dönmüşler. Kendilerini tekrar göndermiş ise de aynı haberle dönmüşler. O zaman başlarının üstünde bir bulut peyda olmuş ve gök gürleyerek bir yıldırım düşmüş, hemen kâfiri yakmış. Davete giden ashab koşarak Peygamber Sallâllâhû Aleyhivesellem Efendimize gelmişler. Kendilerini ashabdan bir taife karşılayarak; "O kâfiri yıldırım yaktı mı?" demişler. Gelenler; "Evet, yaktı ama siz bunu nerden bildiniz?" deyince, Peygamberimiz Sallâllâhû Aleyhivesellem, "Âllâh, yıldırımlar gönderip dilediğini yakar" âyeti indi. Ondandır bildik cevabını vermişler.

14- لَهُ دَعْوَةُ الْحَقِّ وَالَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ لَا يَسْتَجِيبُونَ لَهُمْ بِشَيْءٍ إِلَّا كَبَاسِطٍ كَفَّيْهِ إِلَى الْمَاءِ لِيَبْلُغَ فَاهُ وَمَا هُوَ بِبَالِغِهِ وَمَا دُعَاءُ الْكَافِرِينَ إِلَّا فِي ضَلَالٍ

Âllâh için halkı, hakka davet, iradeyi İlâhiye'nin icabâtıdır. Âllâh'ın gayrını duâ eden isteyen, gayrine müracaat eden putlardır. (O duâ ettikleri putlar,) kendilerine hiçbir şeyle icabet etmez. O putlar, o mâbudât-ı bâtilanın onlara hiçbir faydaları olmaz. Bir misal ile beyan ediyor; *إِلَّا كَبَاسِطٍ كَفَّيْهِ إِلَى الْمَاءِ لِيَبْلُغَ فَاهُ وَمَا هُوَ بِبَالِغِهِ* Onların hali (bir dere veya kuyu kenarında) iki elini suya doğru uzatıp da suyun, ağzına erişmesini uman kimsenin haline benzer ki o, buna asla ulaşmaz. *وَمَا دُعَاءُ الْكَافِرِينَ إِلَّا فِي ضَلَالٍ* Kâfirlerin duâsı, ibadeti ancak dalâletten başka bir şey değildir. (Yüz sene putperest

ateşe taparsa, içine girdi mi onu yakar.) Ancak Cenâb-ı Hak'tır ki af ve mağfiret sahibidir, bizi af eder İnşê-Âllâh.

15- **وَلِلّٰهِ يَسْجُدُ مَنْ فِي السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ طَوْعًا وَكَرْهًا وَظِلٰلًا لَهُمْ بِالْغُدُوِّ وَالْاَصَالِ**

Bütün Kâinat Âllâh için secde ediyor. İster istemez bütün mahlûkât-ı Îlâhiye, Âllâh'a secde eder. Bu âyet-i kerimeye verilen mânâ biri budur; secdeden murad ve maksat tezellül ve emrine itaattir. Âllâh her şeyin sahibidir. Her şey Hâlik'ine mütezellil ve muti'dir, emrinden çıkamaz. İkinci mânâ demişler; Muhtemel ki secde hakiki secdedir. İns-i cinnin imân eden Mü'minleri ve melekler tav'an arzusu ile başını secdeye koyuyor. Âllâh'a secde eder. Muti olmayan kâfirler de sıkıntı zamanında Âllâh der. Bu mânâyı da vermişler.

Kuran-ı Azimüşşan'da 14 secde âyeti var. Secde âyeti okunduğu zaman, İmam-ı Azam ile İmam Şafii arasında ufak bir fark var fakat mezheplerin arasında ihtilâf yok. Şafii ile Hanefiyi tefrik edecekler adetâ o bir cephedir, o bir cephe, Dinimizde böyle bir şey yoktur. Râsûl-û Ekrem Sallâllâhû Aleyhivesellem iki şekilde de secde yapmıştır. Sahabeyi Kiram'ın bazıları bu şekli görmüşler de İmam-ı Azam'a nakletmişler. Bazıları da bu şekli görmüşler de İmam-ı Şafii o nakli almış, o da benim mezhebim demiştir. Hepsisi Râsûl-û Ekrem'dendir, hiçbir ihtilaf, muhalefet yoktur. Secdeyi tilavet İmamı Şafii'ye göre sünnettir, okuyana ve dinleyene. Çünkü Râsûl-û Ekrem Sallâllâhû Aleyhivesellem'in ihyânen terk ettiği vâkidir. Mademki ihyânen terk etmiştir, demekki terkinde günahkâr olmaz. Sonra secdeyi tilavet tam bir ibadettir. İmam-ı Şafii'ye

göre müstakil bir ibadettir. İbadet olduğuna göre, ibadetin niyeti olması icap eder, tekbir ister. Bir de secdeye başını koyduğunda bir şeyler söyler, ondan sonra da selâm vermek gerekir ki ibadetten çıkmış olsun. Namazda olduğu gibi tekbirle girilir, selâmla çıkılır.

Şafii mezhebinde olan tilavet secdesi yapacağı zaman, ne diyecek? "Neveytü secdete tilâvetil Kur'anı. (Kur'an-ı Kerim'in tilâvet secdesine niyet ettim.)" Âllâhû Ekber diyerek ellerini de kulaklarına kaldırır. Secdeye vardığında, "Secede vechi lillezi halakahû ve savverahû ve şekka sem'ahû ve besarahû bi havlihi ve kuvvetihi fetebarekellâhu Rabbûl âlemin. Ehsenül hâlikin" der. Ondan sonra selâm verir ve secde tamam olur.

İmam-ı azam ise "vacip olan secdedir, başka bir şey değildir" diyor. Müstakil bir ibadet farzetmiyor. İmam-ı Azam secde vaciptir diyor. Secdeler 14'tür. 7'si farz, 3'ü vâcip, 4'ü sünnettir. Secde, İmam-ı Azam'a göre fevri, acele değildir. Namazda olursa fevri, acele olur. İmam namazın rek'âtın sonuna düşürürse, secde âyeti rukû ve secdelerle yapılmış olur, kalkar. İmam secde âyetinden sonra daha devam etmek isterse, secdeye gidecek ve kalkacak kıraatı bıraktığı yerden devam edecek.

Secde âyeti mükerrer okunsa bir defa secde kâfidir.

وَاللَّهُ Ancak Âllâh'a يَسْجُدُ secde eder, Âllâh'a zelil-i hâşi olur. Âllâh'a secde eder, مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ yerde ve gökteki bütün mahlûkat, bütün ins-û cinn-i melekler ancak Âllâh'a secde eder. Bu da طَوْعًا وَكَرْهًا tav'an isteyerek, isteyenler kim olur? İns-û cinden Mü'minler ve bütün melekler başını secdeye koyar. Ve kerhen münafıklar da ikrah ile istemiyerek, ya harp halinde yahut şiddetli zamanlarda Âllâh diyor. Münafık sıkıntıya geldiğinde Âllâh diyor.

بِالْعُدُوِّ وَالْأَصَالِ Sabah ve akşam Âllâh'a secde ederler. Onların gölgesi de onlara tâbidir. وَظِلَالُهُمْ

قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ قُلِ اللَّهُ قُلْ أَفَاتَّخَذْتُمْ مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ -16
لَا يَمْلِكُونَ لِأَنفُسِهِمْ نَفْعًا وَلَا ضَرًّا قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الْأَعْمَى وَالْبَصِيرُ
أَمْ هَلْ تَسْتَوِي الظُّلُمَاتُ وَالنُّورُ أَمْ جَعَلُوا لِلَّهِ شُرَكَاءَ خَلَقُوا كَخَلْقِهِ
فَتَشَابَهَ الْخَلْقُ عَلَيْهِمْ قُلِ اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ

قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ قُلِ اللَّهُ Ey Habibim Ekmelerrasul Sal-
lâllâhû Aleyhivesellem, müşriklere de ki, "Göklerin ve yerin Rabbi kimdir? (Eğer itiraz etmezlerse) Âllâh'tır" dersin. قُلْ أَفَاتَّخَذْتُمْ مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ De ki; "O halde O'nu bırakıp da niye kendilerine dahi ne fayda ve zararı dokunmayanları, gücüne sahip olmayan dostlar mı edindiniz? Hem de öyle putlar ki لَا يَمْلِكُونَ لِأَنفُسِهِمْ نَفْعًا وَلَا ضَرًّا nefislerine bir menfaati celbedemezler, bir zarar geldiğinde de kendi nefislerini muhafaza edip koruyamazlar. قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الْأَعْمَى وَالْبَصِيرُ A'mâ, kalbi kapalı olan, kör olanla, onu gören ve bilen bir olur mu? Öyle ise الظُّلُمَاتُ وَالنُّورُ zulmet ile nur, gece ile gündüz bir olur mu? أَمْ جَعَلُوا لِلَّهِ شُرَكَاءَ خَلَقُوا كَخَلْقِهِ فَتَشَابَهَ الْخَلْقُ عَلَيْهِمْ Yoksa onlar, Âllâh-û Teâlâ'ya, O'nun (gökleri ve yeri ve bunlardaki mahlûkları) yarattığı gibi, yaratan şerikler buldular da bu yaratma kendilerine benzer mi göründü? (Âllâh-û Teâlâ'nın yarattığı ile onların ki ayırt edilemeyecek derecede birbirine benzedi de şaşırdılar mı? Şüphede mi kaldılar?" قُلِ اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ De ki; "Her şeyin yaratıcı, Âllâh-û Teâlâ'dır. On'dan gayri yaratan yoktur. O birdir, ulûhiyette yegâne ve her şeye galiptir. Düşmanı kahreden O'dur.

17- أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَسَالَتْ أَوْدِيَهُ بِقَدَرِهَا فَاحْتَمَلَ السَّيْلُ زَبَدًا رَابِيًا وَمِمَّا يُوقِدُونَ عَلَيْهِ فِي النَّارِ ابْتِغَاءَ حَلِيَّةٍ أَوْ مَتَاعٍ زَبَدٌ مِثْلُهُ كَذَلِكَ يَضْرِبُ اللَّهُ الْحَقَّ وَالْبَاطِلَ فَأَمَّا الزَّبَدُ فَيَذْهَبُ جُفَاءً وَأَمَّا مَا يَنْفَعُ النَّاسَ فَيَمْكُثُ فِي الْأَرْضِ كَذَلِكَ يَضْرِبُ اللَّهُ الْأَمْثَالَ

Hâlik-i Kâinat, Habibine bir tebşirat yapıyor. İki misal ile bu-yuruyor ki bu ümmet, hak üzerine sabittir. Etraflar her ne kadar fasık akideleri çıkarsalar, bozuk işleri yapsalar ve bir müddet setir örtü altına girse bile, yine hiçbir kimse buna muvaffak olamaz. Bu nur parlar, kıyamete kadar nur devam eder. أَنْزَلَ İnzal ediyor, Âllâh gönderiyor مِنَ السَّمَاءِ yukarıdan göklerden مَاءً suyu gönderiyor. Su geldikten sonra أَوْدِيَهُ evdi; vadiye, dere, dereler seyrediyor, vadiler miktarınca sel olur. بِقَدَرِهَا Miktarı ile فَاحْتَمَلَ فَاحْتَمَلَ seyl fehtemele ref oluyor. السَّيْلُ O su, sel suyu, çer çöpleri kaldırıyor زَبَدًا zebed gibi. Zebed asıl kaymağa derler, hülâsaya derler. Hülâsa üste çıkıyor, sütün üstüne çıktığı için zebed derler. Bu çer çöpler de suyun üstünde رَابِيًا yükseliyor, birkaç kat üstüne vuruyor. Zaman gelir o çer çöp gider, o su kalır.

İkinci misal; وَمِمَّا يُوقِدُونَ عَلَيْهِ فِي النَّارِ Ateşin üzerine ikâd edilen وَمِمَّا hem yine haber mukaddemdir, yine zebed var, çer çöp gibi vardır. مَا يُوقِدُونَ عَلَيْهِ فِي النَّارِ Ateşte erittikleri gümüş, altın hatta demirin üstünde زَبَدٌ مِثْلُهُ yine bir takım tabaka cüruf pislik tutar. Karşıdan gören, bundan başka bir şey yoktur zanneder. Halbûki altında halis maden var. ابْتِغَاءَ حَلِيَّةٍ أَوْ مَتَاعٍ زَبَدٌ مِثْلُهُ Süs veya (diğer) eşya yapmak için ateşte erittikleri şeylerden de buna benzer köpük olur. كَذَلِكَ يَضْرِبُ اللَّهُ الْحَقَّ وَالْبَاطِلَ İşte bu şekilde

misal ile Âllâh CelleCelâlûhû, hakla bâtilı beyan ediyor bilsinler. **فَأَمَّا الزَّبَدُ فَيَذْهَبُ جُفَاءً** Zebed, üstündeki çer çöp saman veya altın gümüşü, işe yaramayan cürufu, cüfâ batıl olarak atılır. **وَأَمَّا مَا يَنْفَعُ النَّاسَ** İnsanlara menfaatlı olan su ve cevâhir ki ahkâm-ı Kur'aniye'dir. **فَيَمُكُّ فِي الْأَرْضِ** Yeryüzünde devam eder müddet-i muayenesi kadar. **كَذَلِكَ يَضْرِبُ اللَّهُ الْأَمْثَالَ** Âllâh CelleCelâlûhû, bu misalleri böyle kullarına beyan eder.

Âllâh-û Teâlâ önceki âyette; inananları gören kimseye, hakkı aydınlığa, inanmayanları kör kimseye, batılı da karanlıklara teşbih etti. Bu âyette ise bir başka teşbih yaptı. Şöyle ki; hak ve hak ehli gökten inen yağmura, bâtil ve bâtil ehli de su yüzündeki köpüğe benzetilmiştir. Nasıl ki yağmur yağdığına derelerden sular akar insanlar ondan çeşitli şekilde faydalanırlar, kurumuş topraklar hayat bulur ve toprak katmanlarında birikerek gözeler halinde fışkırır, ondan da insanlar faydalanırsa, işte bunun gibi hak ve hak ehli faydalıdır. Hak geldiğinde ölmüş kâpliler dirilir. Pörsümüş vicdanlar, merhametli olma özelliği kazanır. İman neticesinde sayılamayacak kadar faydalar meydana gelir.

Bâtil ise selin yüzündeki köpüğe benzetilmiştir. O köpük çabuk kaybolup gider, hiçbir şeye de fayda sağlamaz.

Ayrıca inananlar, süs veya diğer eşya yapmak için ateşte eritilen altın, gümüş, bakır ve benzeri madenlere benzetilmiştir ki bunlar gerçekten faydalı şeylerdir. Bu madenler eritildiği zaman meydana gelen artıklar vardır ki bunlar bir değer taşımaz. İşte batıl ve batıl ehli de bunlara teşbih edilmiştir.

لِّلَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِرَبِّهِمْ الْحُسْنَىٰ وَالَّذِينَ لَمْ يَسْتَجِيبُوا لَهُ لَوْ أَنَّ

لَهُمْ مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا وَمِثْلَهُ مَعَهُ لَافْتَدُوا بِهِ أُولَئِكَ لَهُمْ سُوءُ
الْحِسَابِ وَمَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ وَيَبْسُ الْمِهَادُ

Hüsnê; cennetin ismidir. Cenneti halk etti Âllâh, kime? Âllâh'a itaatle icabet edenlere, imân ve itaatle Âllâh'a icabet edenlere cennet var. وَالَّذِينَ لَمْ يَسْتَجِيبُوا لَهُ İman etmeyenlere, icabet etmeyenlere gelince üç husus beyan ediliyor. Âllâh CelleCelâlûhû, onlara o kadar azap verecek ki eğer yeryüzündeki mal-û servet o kimsenin olsa bile, لَافْتَدُوا بِهِ (kurtulmak için) hepsini mutlaka verir, feda ederler. أُولَئِكَ لَهُمْ سُوءُ الْحِسَابِ İşte onlar var ya, hesabın kötüsü onlar içindir. وَمَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ وَيَبْسُ الْمِهَادُ Varacakları yer de cehennemdir, o ne kötü fena yataktır.

Davete icâbet edenlere hüsnâ cennet var. Davete icabet etmeyenlere, bütün dünya ve dünya ile beraber bir misli de olsa verseler kabul olunmaz, azaba giriftar olurlar.

Bu âyet-i kerimenin sebebi nüzulü; Hamza Radyâllâhû Anh, diğeri de Ebu Cehil'dir. Fakat âyetin sebab-i nüzulü, âyeti tahsis etmez. Kıyamete kadar emsallerine teşmili var.

19- أَمَّنْ يَعْلَمُ أَنَّمَا أُنزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ الْحَقُّ كَمَنْ هُوَ أَعْمَىٰ إِنَّمَا
يَتَذَكَّرُ أُولُوا الْأَلْبَابِ

أَمَّنْ يَعْلَمُ İnkârı, bir istifamdır. Birisi bilse ki أَمَّنْ يَعْلَمُ أَنَّمَا أُنزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ الْحَقُّ Rabbinden sana nâzil olan bu Kur'an-ı Azimüşşan hakk-u hakikattir. Dil ile ikrar ve kâlp ile tasdik eden, basireti açık olan Hamza Radyâllâhû Anh gibi, كَمَنْ هُوَ أَعْمَىٰ gözü kör olan Ebu

Cehil gibi olur mu? Elbette değildir. **إِنَّمَا يَتَذَكَّرُ أُولُوا الْأَلْبَابِ** Bu vaziyeti, tezekkür ve tefekkür eden ancak akıl sahipleri anlar. **أُولُوا الْأَلْبَابِ** Akıl sahipleri kimlerdir? Bunları sekiz sıfatla izah ediyor. Lüb; hülâsaya derler. İnsanın hülâsası da akıldır.

20- الَّذِينَ يُوفُونَ بِعَهْدِ اللَّهِ وَلَا يَنْقُضُونَ الْمِيثَاقَ

الَّذِينَ يُوفُونَ بِعَهْدِ اللَّهِ Onlardır ki Âllâh'a yapmış olduğu ahd-i muahedeyi ifâ ediyorlar. Elestü birabbiküm, kâlû belâ. Rabbimizsin, dediler. Ondan sonra Kur'an-ı Azimüşşan'a olan muahedeyi, Âllâh'a ve halka karşı ahdini ifâ eder. **وَلَا يَنْقُضُونَ الْمِيثَاقَ** Misâkını ahdini nakzetmezler, ahdine vefa ederler. Kimseyi aldatmazlar.

21- وَالَّذِينَ يَصِلُونَ مَا أَمَرَ اللَّهُ بِهِ أَنْ يُوصَلَ وَيَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ وَيَخَافُونَ سُوءَ الْحِسَابِ

وَالَّذِينَ يَصِلُونَ مَا أَمَرَ اللَّهُ بِهِ Onlar ki Âllâh'ın emrettiği şeyi vaslelerler, (akrabalık bağlarını koparmayıp onlara iyilik eden.) Üçüne cüsü; **أَنْ يُوصَلَ وَيَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ**; daima Âllâh-û Teâlâ'nın korkusu kale bindedir. Hâlik-i Kâinat'ın azametini tasavvur eder. Âllâh her şeye muktedirdir. Ya Rabbi, beni azabından muhafaza et der. **وَيَخَافُونَ سُوءَ الْحِسَابِ** Dördüncüsü de; **سُوءَ الْحِسَابِ** fena, kötü hesaptan korkarlar.

22- وَالَّذِينَ صَبَرُوا ابْتِغَاءَ وَجْهِ رَبِّهِمْ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَأَنْفَقُوا مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ سِرًّا وَعَلَانِيَةً وَيَدْرُؤْنَ بِالْحَسَنَةِ السَّيِّئَةَ أُولَئِكَ لَهُمْ عُقْبَى الدَّارِ

Beşincisi; وَالَّذِينَ صَبَرُوا ابْتِغَاءَ وَجْهِ رَبِّهِمْ Sabr-ı tahammül ederler. Ne için? Sabreder taate, sabreder belâ ve musibete, sabreder masiyete, Rızayı İlâhi için. İbtiga; talep demektir. Rabbinin rızasını talep için tahammül eder. Altıncısı; وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ namazını ikâme eder adab-ı erkânı ile. Yedinci; وَأَنْفَقُوا مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ سِرًّا وَاعْلَانِيَةً infak ederler bizim verdiğimiz kısmeti. Benim verdiğim kismetten gizli ve aleni aşikâr olarak verir infak ederler. Sonra وَيَذَرُونَ بِالْحَسَنَةِ السَّيِّئَةَ def ederler hasene ile seyyiyeyi, (Âllâh yorlunda) harcayan ve kötülüğü iyilikle savan kimselerdir. Cahil birisi ona dokunduğu zaman, sabır ile karşılar. İşte bu sekiz sınıf insanlar, اُولَئِكَ işte bunlara لَهْمُ الْعُقَبَى الدَّارِ bu darın (dünyanın) iyi bir akıbeti, (ahiret saadeti) vardır, الْمَانَا الْعُقَبَى الدَّارِ ediyor.

جَنَّاتٍ عَدْنٍ يَدْخُلُونَهَا وَمَنْ صَلَحَ مِنْ آبَائِهِمْ وَأَزْوَاجِهِمْ وَذُرِّيَّاتِهِمْ-23
وَالْمَلَائِكَةُ يَدْخُلُونَ عَلَيْهِمْ مِنْ كُلِّ بَابٍ

Ana-babaları, zevceleri ve zürriyetlerinden sâlih olanlar da, birlikte Adn cennetlerine girecekler. وَالْمَلَائِكَةُ يَدْخُلُونَ عَلَيْهِمْ مِنْ كُلِّ بَابٍ Melekler de her kapıdan (cennetlerin veya köşklerin kapılarından) girecekler (de diyecekler ki;)

سَلَامٌ عَلَيْكُمْ بِمَا صَبَرْتُمْ فَنِعْمَ عُقْبَى الدَّارِ-24

(Melekler) sabrettiğinize karşılık size selâm olsun. O'nun emir ve taatına meşakkat ve musibetlere sabretmenize mükâfat olarak (Âllâh-û Teâlâ, sizi korktuğunuz afetlerden korudu, selâmete

çıkardı.) Dünya yurdunun sonu (cennet,) ne güzel akıbete nail oldunuz, derler.

Kur'an-ı Kerim'in âdetidir. Ehl-i cennetten bahsetti mi, akabinde ehl-i cehennemden bahseder.

وَالَّذِينَ يَنْقُضُونَ عَهْدَ اللَّهِ مِنْ بَعْدِ مِيثَاقِهِ وَيَقْطَعُونَ مَا أَمَرَ اللَّهُ بِهِ أَنْ
يُوصَلَ وَيُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ أُولَئِكَ لَهُمُ اللَّعْنَةُ وَلَهُمْ سُوءُ الدَّارِ

وَالَّذِينَ يَنْقُضُونَ عَهْدَ اللَّهِ Yine evvelkine mukabil. Onlar ki ahd-i İlâhî'yi nakzederler. Âllâh ile yaptığı muahedeyi nakzederler. Âllâh ile "ben Müslümanım" diye muahede ettiğinden, bu ahdini bozarlar. مِنْ بَعْدِ مِيثَاقِهِ وَيَقْطَعُونَ مَا أَمَرَ اللَّهُ بِهِ أَنْ يُوصَلَ وَيُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ Ve O'nun vaslını emrettiği şeyi; (akrabalık ve Mü'minlerle olan dostluk bağlarını, kitap ve peygamberlere olan imânı) kırarlar. Ondandan sonra da yeryüzünde (küfür, zulüm ve fitne ile) feüsad çıkarırlar. أُولَئِكَ لَهُمُ اللَّعْنَةُ وَلَهُمْ سُوءُ الدَّارِ İşte lânet, kötü yurt (dünyada fenâ bir akıbet, cehennem azabı) bunlar içindir.

اللَّهُ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَقْدِرُ وَفَرِحُوا بِالْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَمَا الْحَيَاةُ
الدُّنْيَا فِي الْآخِرَةِ إِلَّا مَتَاعٌ

اللَّهُ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَقْدِرُ Âllâh-û Teâlâ, dilediğinin rızıkını genişletir ve dilediğinin daraltır. وَفَرِحُوا بِالْحَيَاةِ الدُّنْيَا Mekkeliler dünya hayatıyla (refah ve servetleriyle) sevinmekte. Dünya nimetine ferahlanmak iki şekilde olur. Biri budur ki; "Elhamdülillâh, Cenâb-ı Hak lütfetmiştir, bu nimeti ihsan etmiş" böyle iyi ve güzeldir. Diğeri ise; "benim nelerim var, ben de..." diye kendine isnat eder, işte bu mezmumdur. Burada mezmum olana işaret ediyor.

وَمَا الْحَيَوةُ الدُّنْيَا فِي الْآخِرَةِ إِلَّا مَتَاعٌ Halbûki ahirete nispetle dünya hayatı, (geçici ve değersiz) bir geçinmeden başka bir şey değildir. Meta-ı kalildir, onunla mağrur olmayın diyor.

وَيَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْلَا نُزِّلَ عَلَيْهِ آيَةٌ مِنْ رَبِّهِ قُلْ إِنَّ اللَّهَ يُضِلُّ مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِي إِلَيْهِ مَنْ أَرَادَ

O küfreden, kâfir olan ehl-i Mekke, Kureyşiler diyorlardı; "Niçin zahir bir alâmet nâzil olmuyor? Mûsâ Aleyhisselâm'ın âsâsı gibi veyahut Safa Dağı ortadan kalksın. قُلْ Ey Habibim Ekmelerrâsul Sallâllâhû Aleyhi-vesellem, onlara cevap budur. إِنَّ اللَّهَ يُضِلُّ مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِي إِلَيْهِ مَنْ أَرَادَ Hâdi ve Mudil Âllâh'tır, istediğini idlâl eder yoldan çıkarır, cehenneme müstehak yapar. İstediyine de hidâyet verir, cennete müstehak eder. İman, mucizeyi galip değildir. Eğer içinde bir şey varsa, mucize onu meydana çıkarır, takviye eder. Eğer imân yok ise mucize doğrudan doğruya, idlâl olanı yola getirmiyor.

الَّذِينَ آمَنُوا وَتَطْمَئِنُّ قُلُوبُهُمْ بِذِكْرِ اللَّهِ أَلَا بِذِكْرِ اللَّهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ-28

الَّذِينَ آمَنُوا Onlar ki Âllâh-û Rasûlullah'a, Kur'an'a imân etmişler, وَتَطْمَئِنُّ قُلُوبُهُمْ kâilpleri mut'meinne olmuş. Mut'mein olmuş hayır üzerine, بِذِكْرِ اللَّهِ أَلَا بِذِكْرِ اللَّهِ zikrullah üzerine. Zikrullah ile nefis mut'mâin olmuş. تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ Bilesiniz ki kâilpler ancak Âllâh-û Teâlâ'yı anmak, O'nun zikriyle sukûnet bulur, mutmâin olur.

الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ طُوبَى لَهُمْ وَحَسُنَ مَا فِي

الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ Onlar ki imân etmişler ve imânını da âmâl-i sâliha ile takviye etmişler. طُوبَى لَهُمْ وَحَسَنُ مَا بِهِمْ Onlar için ne saadet güzel yer, (cennet) vardır. Bu âyette, "tubâ" kelimesi "ne güzel bir yer" "ne güzel bir meab" mânâsına geldiği gibi, cennette bir ağaç mânâsına da gelir.

Ubeyd bin Umeyr Radıyâllâhû Anh'dan rivâyet olunduğuna göre; Tûbâ, cennette bir ağaç olup kökü Peygamber Sallâllâhû Aleyhivesellem makamındadır. Ve herkesin yerinde, ondan bir dal vardır. Siyah renkten başka bütün renkler ve bütün meyvalar ondadır. Kâfur ve Selsebil pınarları, onun kökünden çıkar. Onun her yaprağı, bir ümmeti gölgelendirir ve her yaprağında bir melek olup zikir ve tesbih eder.

كَذَلِكَ أَرْسَلْنَاكَ فِي أُمَّةٍ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهَا أُمَمٌ لِيَتْلُوا عَلَيْهِمُ الَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ وَهُمْ يَكْفُرُونَ بِالرَّحْمَنِ قُلْ هُوَ رَبِّي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْهِ مَتَابِ

كَذَلِكَ أَرْسَلْنَاكَ Ey Habibim Sallâllâhû Aleyhivesellem, senden evvel nasıl ki gönderdik peygamberleri, seni de aynen öyle gönderdik. قُلْ هُوَ رَبِّي Kendilerinden önce geçen ümmetlere peygamber gönderdiğimiz gibi, seni de ümmetine, لِيَتْلُوا عَلَيْهِمُ الَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ seni gönderdik ümmetine. Vahyettiğimiz Kur'an'ı, onlara okuman için gönderdik. وَهُمْ يَكْفُرُونَ بِالرَّحْمَنِ Halbûki onlar, Rahman olan Âllâh'a imân etmiyorlar. قُلْ هُوَ رَبِّي Onların cevabı budur.

Bilmediğiniz, sorduğunuz kimdir biliyor musunuz? رَبِّي Benim Rabbimdir, yoktan var eden, halk eden Halik'im budur. لَا إِلَهَ إِلَّا

وَهُوَ Ondan başka, lâ mabûde, lâ maksûde, lâ mevcûde illâ hûve. O'ndan başka ne mabûd, ne maksut ve ne de mevcut yok. عَلَيْهِ Ben, O'na tevekkül ediyorum, emrimi O'na bırakıyorum, تَوَكَّلْتُ yüzümü O'na çeviriyor ve O'na rucû ediyorum.

31- وَلَوْ أَنَّ قُرْآنًا سُيِّرَتْ بِهِ الْجِبَالُ أَوْ قُطِعَتْ بِهِ الْأَرْضُ أَوْ كَلِمَ بِهِ الْمَوْتَىٰ بَلْ لِلَّهِ الْأَمْرُ جَمِيعًا أَفَلَمْ يَأْمِنِ الَّذِينَ آمَنُوا أَنْ لَوْ يَشَاءُ اللَّهُ لَهْدَى النَّاسَ جَمِيعًا وَلَا يَزَالُ الَّذِينَ كَفَرُوا تُصِيبُهُمْ بِمَا صَنَعُوا قَارِعَةٌ أَوْ تَحُلُّ قَرِيبًا مِنْ دَارِهِمْ حَتَّىٰ يَأْتِيَ وَعْدُ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ لَا يُخْلِفُ الْمِيعَادَ

Eğer Kur'an'la dağlar yürütülseydi, onların istediği gibi بِه الْأَرْضُ veya onunla yer parçalan- saydı أَوْ كَلِمَ بِهِ الْمَوْتَىٰ ya da onunla ölümler konuşurulsaydı, onlar yine imân etmezlerdi. فَكُلُّ شَيْءٍ عِنْدَ اللَّهِ بِإِذْنِهِ فَكَفَرُوا كَبْرًا فَكَرِهُوا اللَّهُ يُضِلُّ مَنْ يَشَاءُ إِنَّ اللَّهَ لَا يُدْرِكُ أَعْيُنَ النَّاسِ وَهُوَ يُدْرِكُ أَعْيُنَ اللَّهِ وَهُوَ عَلِيمٌ فَلْيَتَّقِ اللَّهَ يَا أَقْبَابُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَعْنَةُ اللَّهِ الْفٰكِرِينَ. Fakat bütün işler, emir, Âllâh-û Teâlâ'ya aittir. أَفَلَمْ يَأْمِنِ الَّذِينَ آمَنُوا أَنْ لَوْ يَشَاءُ اللَّهُ لَهْدَى النَّاسَ جَمِيعًا Mü'min olanlar, imân edenler halâ bilmediler mi ki Âllâh dileseydi, bütün insanları hidâyete erdirirdi. (Fakat hidâyed te ehil olmadıkları için hidâyed etmemiştir.) وَلَا يَزَالُ الَّذِينَ كَفَرُوا تُصِيبُهُمْ بِمَا صَنَعُوا قَارِعَةٌ أَوْ تَحُلُّ قَرِيبًا مِنْ دَارِهِمْ حَتَّىٰ يَأْتِيَ وَعْدُ اللَّهِ كâfir olanlara, Âllâh-û Teâlâ'nın va'dı gelinceye kadar devamlı olaâ rak inkâr edenlere, yaptıklarından dolayı ya ansızın büyük bir belâ gelecek yahut yurtlarının yakınına konacak. إِنَّ اللَّهَ لَا يُخْلِفُ الْمِيعَادَ Cenâb-ı Hak'kın va'dında asla dönme olmaz.

Rivâyet edilir ki; Mekke müşrikleri bir gün şehrin dışına çıkmış oturuyorlardı. Rasûl-û Ekrem Sallâllâhû Aleyhivesellem Efendimiz yanlarına gitti ve onları İslam'a davet etti. İçlerinden Abdullah İbni Ümeyyetel Mahzumi, "Mekke'nin şu iki dağı bizi pek sıkıyor"

dedi. "Bunları buradan yürüt de yerimiz genişlesin. Bize aralarından nehirler, parça parça tarlalar aç ziraat edelim. Sonra Kusay gibi cedlerinden bazılarını dirilt de sözlerinin doğru olup olmadığını bize söylesinler" dedi.

Âyet-i kerime bu sebeple nâzil olmuştur.

وَلَقَدْ اسْتَهْرَيْتُ بِرُسُلٍ مِّن قَبْلِكَ فَأَمَلَيْتُ لِلَّذِينَ كَفَرُوا ثُمَّ أَخَذْتُهُمْ -32
فَكَيْفَ كَانَ عِقَابِ

وَلَقَدْ اسْتَهْرَيْتُ بِرُسُلٍ Ey Habibim müteessir olma. Seninle istihza ettikleri gibi, senden önce nice peygamberlere istihza etmişlerdi. Ben, o kâfirlere mühlet verdim, sonra da onları yakaladım. فَكَيْفَ كَانَ عِقَابِ Onlara (dünyada katille, ahirette ateşle) ikab ettim. (Görseydin ki) azap nasılmış.

أَفَمَنْ هُوَ قَائِمٌ عَلَى كُلِّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ وَجَعَلُوا لِلَّهِ شُرَكَاءَ قُلُوبًا -33
سَمُوهُمْ أَمْ تُنَبِّئُونَهُ بِمَا لَا يَعْلَمُ فِي الْأَرْضِ أَمْ بِنَاظِرٍ مِنَ الْقَوْلِ بَلْ
رُزِّنَ لِلَّذِينَ كَفَرُوا مَكْرَهُمْ وَصُدُّوا عَنِ السَّبِيلِ وَمَنْ يُضِلِّ اللَّهُ فَمَا
لَهُ مِنْ هَادٍ

أَفَمَنْ هُوَ قَائِمٌ عَلَى كُلِّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ Hâlik-i Kâinat, azametini bildiriyor. O Âllâh-û Teâlâ ki her nefsin (hayır ve şer) bütün kazancına nazırdır (ki hiçbir şey, O'na gizli kalmaz ve indinde hiçbir cezâ zâyi olmaz.) Böyle olmayan gibi midir? وَجَعَلُوا لِلَّهِ شُرَكَاءَ (Ne fayda ve ne zarar vermeye muktedir olmayan şeyleri,) Âllâh-û Teâlâ'ya şerikler koştular. Âllâh-û Teâlâ'ya, putları isnat ediyorlar. Ey Habibim, onlara söyle. Bâri onlara isim veriniz, (onlar şerik olmaya ve mabûdiyete ehil

midirler?) Yoksa siz, Âllâh-û Teâlâ'ya yeryüzünde bilemiyeceği bir şey mi haber veriyorsunuz? **أَمْ بَظَاهِرٍ مِّنَ الْقَوْلِ** Yahut boş lâf mı ediyorsunuz, sözün zahirine mi aldaniyorsunuz? Hiçbirisi de değil. **بَلْ زُيِّنَ لِلَّذِينَ كَفَرُوا مَكْرَهُمْ** Belki kâfirlere olan bu mekir (şirkle İslam'a olan) hileleri tezyin edilmiştir. Hoşlarına gelmiş. **وَصُدُّوا عَنِ السَّبِيلِ** Onlar men olunmuşlar hidâyet yolundan ve hak yoldan alikonuldular. **وَمَنْ يُضْلِلِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ هَادٍ** Âllâh-û Teâlâ'nın idlâl ettiği kimseyi, artık onu doğru yola getirecek yoktur. Onu hidâyete tevfik eden olmaz.

لَهُمْ عَذَابٌ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَعَذَابُ الْآخِرَةِ أَشَقُّ وَمَا لَهُمْ مِنَ اللَّهِ مِنْ وَّاقٍ 34

لَهُمْ عَذَابٌ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا Hayat-ı dünyada onlara azab-ı elim var, katli-i esir (kıtlik vesâir musibetlerle) azap vardır. **وَعَذَابُ الْآخِرَةِ أَشَقُّ** Ahiret azabı ise (şiddetli ve dâimi olduğu için) daha meşak-katlıdır. **وَمَا لَهُمْ مِنَ اللَّهِ مِنْ وَّاقٍ** Onları, Âllâh-û Teâlâ'nın azabından koruyacak ve kurtaracak kimse de yoktur.

مَثَلُ الْجَنَّةِ الَّتِي وَعَدَ الْمُتَّقُونَ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ أُكُلُهَا دَائِمٌ وَظِلُّهَا تِلْكَ عُقْبَى الَّذِينَ اتَّقَوْا وَعُقْبَى الْكَافِرِينَ النَّارُ 35

مَثَلُ الْجَنَّةِ الَّتِي وَعَدَ الْمُتَّقُونَ Cenâb-ı Hak, cenneti birkaç yerde beyan etmiştir. Rasûl-û Ekrem Sallâllâhû Aleyhivesellem'in hadisleri bizim aklımıza göredir, yoksa eğer kendisi gibi söyleser hiçbir kelimeyi biz anlayamayız. Bize de emir budur; köylüye köylü gibi, efendiye efendi gibi, âlime de âlim gibi konuşuruz ki ifâde hâsıl olsun. Cenâb-ı Hak, Kur'an-ı Kerim'de cenneti bahsediyor. Bizim

havsalamızın harici olan, cennetin hakiki bahsini yapsa idi havsalamız almazdı. "Nasıl olur efendim?" der, belki pek çoğumuz küfre kadar da giderdi. Onun için aklımız yettiği kadar "cennet; nimetler yeridir." Fakat en büyük nimet nedir? Ebedi saadetin anahtarı olan imân ve akidedir. Takva sahiplerine va'dolunan cennetin özelliği; **أَكْلُهَا دَائِمٌ** onun zemininden ırmaklar akar, **تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ** yemişleri ve gölgesi daimidir. **تِلْكَ عُقْبَى الَّذِينَ اتَّقَوْا وَعُقْبَى** İşte bu, (kötülüklerden) sakınanların, takva yolunu tutanların saadetli sonudur. Kâfir olanların sonu ise ateştir.

36- **وَالَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يَفْرَحُونَ بِمَا أُنزِلَ إِلَيْكَ وَمِنَ الْأَحْزَابِ مَنْ يُنْكِرُ بَعْضَهُ قُلْ إِنَّمَا أُمِرْتُ أَنْ أَعْبُدَ اللَّهَ وَلَا أُشْرِكَ بِهِ إِلَيْهِ أَدْعُوا وَإِلَيْهِ مَابٍ**

وَالَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ Kendilerine kitap verdiğimiz kimseler ki hıristiyanlarla yahudiler, onlara gönderilen İncil-i Tevrat'ta, Kur'an-ı Azimüşşan'ın nâzil olacağı ve ahirzaman peygamberinin sıfat ve eşkâlleri olduğu için inandılar. İnananlar; yahudilerden Abdullah bin Selâm ve arkadaşları, hıristiyanlardan da Necran nasârâlarından kırk, Habeşistan'dan gelen otuz iki kişi vardı. Bunlar, İncil'i ve Tevrat'ı bilirlerdi. Ayât-ı Kur'aniye geldiği zaman, bakıyorlar Tevrat ve İncil'de de bunlar var. Tevrat ve İncil'i tasdik ettiğinden hoşlarına gidiyordu. **يَفْرَحُونَ بِمَا أُنزِلَ إِلَيْكَ** Sana nâzil olan Kur'an-ı Kerim'in âyetlerinden ferahlanıyorlar. "Demek ki önceki imânımız beyhûde gitmemiştir, yerindedir. Şimdi de imânımız hak ve hakikattir" diye ferahlanırlardı. **وَمِنَ الْأَحْزَابِ** Hizib fırkalar,

yine bir kısım hıristiyanlar ayrı ayrı Rasûl-û Ekrem'in aleyhinde toplanmışlardı. O hiziplerden bir kısmı var ki **مَنْ يُنْكِرُ بَعْضَهُ** inkâr ederler. Ey Habibim Ekmelerrâsul Sallâllâhû Aleyhivesellem, dñn-yanın halini böyle halk ettim. Bir kısım, sana nâzil olan âyetlerden ferahlanıyor. Bir kısımda sana nâzil olan âyetlerden dolayı inkârları artıyor. Ey Habibim, sen imân ve inkâr edenlerin arasında hilm-i İlâhi ol, bedduâ da etme onlara, çünkü onların neslinden imân edenler olacak. Vazifeni ifa et, senin onlara karşı yapacağın. **قُلْ إِنَّمَا أُمِرْتُ أَنْ أَعْبُدَ اللَّهَ وَلَا أُشْرِكَ بِهِ** Kendi yolunu, dinini izah et. Onun için ne harp ne darp ile değildir. Onlara söyle, bana emrolunan Kur'an-ı Azimüşşan'da yapılan emirler budur. İbadeti, halis Âllâh'a yapınız. O'na ibadette şerik yapmayınız. Çünkü **إِلَيْهِ أَدْعُوا** yalnız Âllâh'a duâ ediniz, sizi Âllâh'ın ibadetine davet ediyorum. **دَوْنَهُ** Dönüş, rucûumuz O'nun şeriatına, hükmünedir. İbadeti yalnız O'na tahsis etmek, şerik koşmamaktır. Böyle izah et, ondan sonrası benim hidâyetimlidir.

وَكَذَلِكَ أَنْزَلْنَاهُ حُكْمًا عَرَبِيًّا وَلَئِنِ اتَّبَعْتَ أَهْوَاءَهُمْ بَعْدَ مَا جَاءَكَ 37-
مِنَ الْعِلْمِ مَا لَكَ مِنَ اللَّهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا وَاقٍ

وَكَذَلِكَ Nasilki evvelki Peygamberan-ı İzam'a kitap inzal ettik. **وَأَنْزَلْنَاهُ حُكْمًا عَرَبِيًّا** Ve işte biz, onu (Kur'an'ı) böylece Arapça (hak ve batılı beyan eden) bir hüküm olarak indirdik. Kur'an, Arabidir. Diğer lisanlara çevrilirse tercüme olur, Kur'an olmaz. **وَلَئِنِ اتَّبَعْتَ** Diğer lisanlara çevrilirse tercüme olur, Kur'an olmaz. **أَهْوَاءَهُمْ بَعْدَ مَا جَاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ** Hitâb Râsûl-û Ekrem'e, murad olunan ümmettir. Eğer bu Kur'an geldikten sonra siz, onların hevâ ve hevesatına tâbi olursanız. Bu tevhid-i Kur'an geldikten sonra.

مَا لَكَ Yoktur sana **مِنَ اللَّهِ** Âllâh'tan, O'nun azabından **مِنْ وَلِيِّ** bir veli yardımcı, **وَلَا وَاقٍ** bir de muhafaza edici. Yardımcı ve koruyucu yoktur.

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلًا مِنْ قَبْلِكَ وَجَعَلْنَا لَهُمْ أَزْوَاجًا وَذُرِّيَّةً وَمَا كَانَ لِرَسُولٍ أَنْ يَأْتِيَ بِآيَةٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ لِكُلِّ أَجَلٍ كِتَابٌ

Yemin ederim ki biz, senden evvel de (nev-i beşerden) peygamber gönderdik ve onları, zevce ve zürriyet sahibi kıldık. **وَلَقَدْ** Muhakkak **أَرْسَلْنَا** biz Azimüşşan gönderdik, **رُسُلًا مِنْ قَبْلِكَ** birçok peygamberler senden evvel. **وَجَعَلْنَا لَهُمْ أَزْوَاجًا وَذُرِّيَّةً** Onlar da aynen senin gibi evlendiler ve çocuk sahibi oldular. Senden evvel nasıl ki melek gelmedi ise sen de insan olarak beşerden geldin. **مَا كَانَ** Yoktur **لِرَسُولٍ** hiçbir peygambere, yok idi **أَنْ يَأْتِيَ بِآيَةٍ** bir mucize göstere. **إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ** Âllâh'ın izni ile olur. Âllâh'ın izni ile mucizeler zuhur eder. **لِكُلِّ أَجَلٍ كِتَابٌ** Her vakit, (her devir) için yazılmış (muayyen) bir hüküm vardır.

يَمْحُوا اللَّهُ مَا يَشَاءُ وَيُثَبِّتُ وَعِنْدَهُ أُمُّ الْكِتَابِ -39

يَمْحُوا اللَّهُ مَا يَشَاءُ وَيُثَبِّتُ Âllâh-û Teâlâ, (şeriat, ahkâm, emir ve nehyinden, nehyedilen şeylerden) dilediğini (nesih ve tebdil) ve dilediğini de sabit bırakır. **عِنْدَهُ أُمُّ الْكِتَابِ** Asıl kitap, Âllâh-û Teâlâ'nın nezdindedir. Hiçbir şeyi bozulmayan ana kitap, Lehv-i Mahfûz'dur. Âllâh-û Teâlâ'nın ilmi, Lehv-i Mahfuz'u ümmülkitape tır. Meleklerle verilen suhuf, değiştirilmesi mümkün olandır. Lâkin ümmülkitaptaki ahkâm değişmez. İlm-i İlâhî'de, bir insan hakkında küfür ise o hiçbir sûrette değişmez. Eğer İlm-i İlâhî'de küfür

değilse; meleklerin elindeki suhuf, bir kimsenin otuz yıllık ömrü kalmışken, akrabaya sılayı rahim yapmadığı için üç güne indirilir. Bir kimsenin de üç günlük ömrü kalmışken, sılayı rahim yaptığı için otuz yıl uzatılır. Bunlar ilm-i İlâhi'nin aynı değildir, sonra ilm-i İlâhi'nin aynı olur.

وَإِنْ مَا تُرِيَنَّكَ بَعْضَ الَّذِي نَعِدُهُمْ أَوْ نَتَوَقَّيَنَّكَ فَإِنَّمَا عَلَيْكَ الْبَلَاغُ-40
وَعَلَيْنَا الْحِسَابُ

وَإِنْ مَا تُرِيَنَّكَ بَعْضَ الَّذِي نَعِدُهُمْ Ey Habibim Ekmelerrâsul Sallâl-lâhû Aleyhivesellem, senin düşmanlarına kahr-ı gazap verir intikamını alırım. Fakat benim nezdimde evvel ahir yok. Onlar diyorlardı, "niçin azap gelmiyor?" Ya senin hayatında onlara va'dettiğimiz azap gelecek yahut senden sonra zuhur edecek. أَوْ نَتَوَقَّيَنَّكَ فَإِنَّمَا عَلَيْكَ الْبَلَاغُ وَعَلَيْنَا الْحِسَابُ Senin vazifen, sana ancak (Âllâh'ın emirlerini) tebliğ etmek düşer. Hesap yalnız bize aittir.

أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّا نَأْتِي الْأَرْضَ نَنْقُصُهَا مِنْ أَطْرَافِهَا وَاللَّهُ يَحْكُمُ لَا مُعَقَّبَ-41
لِحُكْمِهِ وَهُوَ سَرِيعُ الْحِسَابِ

أَنَّا نَأْتِي الْأَرْضَ نَنْقُصُهَا مِنْ أَطْرَافِهَا, Görmüyorlar mı, o kâfirler görmezler mi ki diyarlarına gelip etrafından eksiltmeder yiz? Memleketi, İslamiyet'le genişletiyoruz. وَاللَّهُ يَحْكُمُ Hakim Âllâh'tır, mahlûkatın arasında hükmünü icra eden Âllâh'tır. لَا مُعَقَّبَ Hiç kimse hükm-ü İlâhiyi ne tağyir edebilir ve ne de redder debilir. وَهُوَ سَرِيعُ الْحِسَابِ Hâlik-i Kâinat'ın hesabı seridir.

وَقَدْ مَكَرَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَلِلَّهِ الْمَكْرُ جَمِيعًا يَعْلَمُ مَا تَكْسِبُ كُلُّ نَفْسٍ وَسَيَعْلَمُ الْكُفَّارُ لِمَنْ عُقْبَى الدَّارِ-42

وَقَدْ مَكَرَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ Mekir, hile, maksada vasil olmak için icat edilen hileler gibi. Onlardan evvel gelen ümmetler, çokları, enbiyalarına karşı hile yaptılar. Fakat فَلِلَّهِ الْمَكْرُ جَمِيعًا bütün hilelerin cezasını vermek, Âllâh-û Teâlâ'ya aittir. يَعْلَمُ مَا تَكْسِبُ Âllâh CelleCelâlûhû, bilir her bir nefis neyi yapacak, ne-reye varacak. Çünkü Hâlik, O'dur. Hâlik olan bilmez mi? Madem Hâlik O'dur, her şeyi bilir. وَسَيَعْلَمُ الْكُفَّارُ لِمَنْ عُقِبِيَ الدَّارِ Çünkü O, herkesin ne kazanacağını bilir. (Dolayısıyla istediğinin tuzağını bozar.) Bu dünyanın sonunun olduğunu, yakında kâfirler bileceklerdir.

وَيَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَسْتَ مُرْسَلًا قُلْ كَفَىٰ بِاللَّهِ شَهِيدًا بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ 43-
وَمَنْ عِنْدَهُ عِلْمُ الْكِتَابِ

وَيَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَسْتَ مُرْسَلًا O kâfir olanlar, (yahudi ve hırîsâ tiyanlar.) "Sen, halkı Âllâh'a davet için gönderilmiş bir peygamber değilsin" dediler. قُلْ كَفَىٰ بِاللَّهِ شَهِيدًا بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ De ki Ey Ekmeler-râsul Sallâllâhû Aleyhivesellem, onlara söyle. Âllâh yeter bir şahittir, benim hak peygamber olduğuma, benimle aranızda. Sonra sizin Tevrat-ı İncil'i de okuyanlarınız da bilirler. وَمَنْ عِنْدَهُ عِلْمُ الْكِتَابِ Bir de nezdinde kitap ilmi bulunanlar, (yahudiler ve hırîstiyanlardan imân edenler) de bilirler, benim hak peygamber olduğumu.

